

az egyetlen nagy rejtély, melynél minden feleletnek el kell né-műlnia: a világ, az élet — a bűn és szenvedélyek szenvedéseivel és tragédiáival, az élet — kétségeivel és megoldatlan kérdéseivel, az élet — sírjaival és kopjafáival. Nincs, semmi sincs, amivel a sorsban, bűnben, halálban ezerszer feltörő bajoknak útját állhatnánk. Minden gyenge és hiábavaló. Próbálgatók csak meg, cserben hagy minden! Csodának, *Istentől* jövő csodának kell történnie, Isten érthetetlen, de szabadító beavatkozására és irgalmára van szükség, a halálból az életrevezető megújulásnak kell végbemennie — egyszóval — a *feltámadásnak!* Feltámadás a halálból. Nem előhaladásra, fejlődésre, félvilágosultságra, hanem feltámadásra van szükség. A feltámadás, mint mennyből jövő kiáltás hangzik: kelj fel, halott vagy, de életet adok neked. Ezt hirdeti a husvét és ez szabadíthatja meg a világot. Némítsd el ezt a kiáltást, másítsd meg, kisebbitd meg, vedd el az erejét, s ezzel az egyetlen reménységet vetted el, mely életet ad a földön.

Most még talán szívesen hallgatjuk az ígét a feltámadásról. Sívárogova nyújtjuk kezeinket utána. Ki ne fogadná szívesen, amikor szabadulást, életet, jövendőt ígérnek neki! Azonban nekünk éppen az okoz fáradságot, éppen azt viseljük el olyan nehezen, éppen azt nem akarjuk vállalni és elismerni, amit ez a felülről való beavatkozás feltételez: bajaink mélységét, bilincseink félelmetességét, fogságunk kilátástalanságát. Szívesen hallunk az Isten szeretetéről, örvendünk, ha megindítóan beszélnek róla. Hát nem látjuk, hogy mindez hiábavaló szóbeszéd, ha egyuttal villámlásként át nem villan rajtunk elveszett állapotunk mélységének ismerete, ahová Isten szeretetének alá kell szállnia? Éppen az a keserű, vállalhatatlan és elviselhetetlen abban, amit a feltámadás ígéje hirdet, hogy mi magunkon semmiképpen nem segíthetünk, hogy mi a halál árnyékában és sötétségében ülő nép vagyunk. A győzelmet szívesen hallgatjuk, de hogy ez a győzelem nem a mi erőnk-ből támad, hogy ez teljesen az Isten győzelme, aminek feltétele a magunk nyomorúságának elismerése: — „holtak valátok a ti vétkeitek és bűneitek miatt, melyekben jártatok egykor e világ folyása szerint” — ezt nem akarjuk még hallani sem. „De az Isten gazdag lévén irgalmasságban... megelevenített együtt a Krisztussal...” Óh ha megérthetnők, mit jelent a megelevenítés Krisztussal, s megismerhetnők Isten irgalmasságát, mely oly

hathatósan utal vétkeink miatt való halott állapotunkra! Ahol a feltámadás ígét hirdetik, hallják és megértik, ott először ezt a másik sötét szót kell hirdetni, hallani és megérteni: halál. Látni és érteni kell, hogy az élet közepén, még a virágzó, egészséges életben is hatalmas úr tátong, amit emberi erővel és művészettel betölteni nem lehet. Csak *egy* szó van, mely elég nagy ahhoz, hogy ezt az úrt befördje és elzárja: a feltámadás szava. Jézus győzött. Látunk és értenünk kell, hogy egyszer mindnyájunk útja — előbb vagy utóbb — olyan szakadék szélére érkezik, melyen hid nem vezet át, vagy ha igen, akkor nem emberkéz csinálta azt, hanem csodálatosképpen a Jézus halálból való feltámadásában lett nyilvánvaló. Aki a feltámadás ígét elfogadja, annak ebbe a szakadékba kell beletekintenie, ezt az úrt kell megéreznie.

Az élet tehát nem könnyű, sőt igazán nehézé akkor lesz, amikor ezt az őszinte szót — feltámadás — hirdetik. Fényt derít életünkre, s éppen e fényben ismerjük meg életünk sötétségét. Szabadságot, igazi szabadságot hirdet, éppen ezért érezzük olyan fájdalmasan bilincseinket. Azt hirdeti, hogy életünk egyetlen és végső menedéke Isten, de egyuttal azt is mondja: fedezékeiteket az élet csataterén elveszítettétek és ki kell ürítenetek. Mi azonban éppen ez ellen tiltakozunk. Életünk elítélését nem akarjuk elviselni. Ezért tagadjuk a feltámadást és visszautasítjuk azt magunktól. Megmásítjuk, könnyebbé szeretnők tenni; fényét letompítjuk; a feltámadás feltétlen, csodálatos, isteni szavát emberileg értelmezzük.

Igy aztán husvétkor a tavasz ébredéséről, a virágok almáról, a megdermedt természet újjáéledéséről beszélünk. A husvétü üzenetet: — Jézus győz — nem vesszük szószerint, csupán szimbolumnak tekintjük. Ez az üzenet aztán azt mondja: nem állunk olyan rosszul a világgal! Minden rosszra jó következik, csak el ne veszítsük kedvünket! Ha síroknál állunk és a feltámadásról beszélnek, nem gondolunk az igazi feltámadásra, csupán szellemi értelemben vett életfolytatásra valamilyen homályos túlvilágon, vagy talán csak a hátramaradottak emlékezetében, vagy életében elvégzett művében. — Probálkozhatunk az ilyenfajta feltámadással is! Egy ideig vigasztalásunkra lehet, hogy lesz jobban is, csak el ne veszítsük kedvünket! Egy ideig elfeledtethetjük a súlyos jelent a tavaszi ébredéssel, a virágálmokkal! Egy ideig kibékülhetünk a szellemi